

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	1
Kaupunginhallitus	345	25.09.2023	5	

10142-2022 (11.00)

Turun kaupungin lausunto Suomen rannikkostrategian luonnoksesta kaudelle 2023-2028

Tiivistelmä:

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa Suomen rannikkostrategian luonnoksesta 15.9.2023 mennessä. Kaupunginhallitukselle esitetään alla olevan lausunnon antamista.

Kh § 345

Itämerihaasteen koordinaattori Natalie Helenius, ympäristöinsinööri Renja Rasimus, ympäristönsuojelusuunnittelija Liisa Vainio ja ympäristönsuojelusuunnittelija Ville Wahteristo 4.9.2023:

Taustaa

Ympäristöministeriö laati Suomelle rannikkostrategiaa. Laadintatyössä on valmistunut strategian luonnos, josta Ympäristöministeriö pyytää muun muassa Turun kaupungin lausuntoa. Lausunto pyydetään toimittamaan 15.9.2023 mennessä.

Suomen rannikkostrategian tavoitteena on edistää rannikon kestäväää käyttöä vastaten luontokadon, ilmastomuutoksen ja saastumisen uhkiin. Rannikkostrategia ohjaa ja viitoittaa rannikolla tapahtuvaa kehittämistä ja suunnittelua. Strategiassa keskitytään yhteisen toimintamallin näkökulmaan: tunnistetaan keskeiset sidosryhmät ja vuorovaikutuspisteet, yhdessä tekemisen ja tiedonjakamisen paikat sekä ohjauskeinoja. Näiden yhteisten toimenpiteiden sisältöjä ja vastuita konkretisoidaan toimenpidekorteilla.

Strategia tähtää vuoteen 2050, ja siinä mainitut toimenpiteet ulottuvat vuoteen 2030. Strategian toteutumista seurataan vuosittain, ja strategiaa päivitetään tarpeen mukaan. Strategiassa tunnistetaan rannikon eri toimijat ja niiden vuorovaikutuksen ja yhteistyön mahdollisuudet. Strategia on tarkoitettu erityisesti sidosryhmien välisen yhteistyön tueksi.

Strategia koostuu kymmenestä toimenpiteestä:

1. Luodaan ajantasainen tilannekuva, joka huomioi paikalliset erityispiirteet
2. Perustetaan foorumi hyvien käytäntöjen ja tiedon jakamiselle
3. Kehitetään menetelmiä hankkeiden vaikutusten tunnistamiseen ja arviointiin
4. Parannetaan rannikkoalueen saavutettavuutta kehittämällä maa-, meri- ja tietoliikenneyhteyksiä
5. Turvataan ruoan riittävyys varmistamalla ekosysteemien toimivuus
6. Turvataan energian riittävyys

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	2
Kaupunginhallitus	345	25.09.2023	5	

7. Varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, ympäristöonnettomuuksiin ja poikkeustilanteisiin

8. Varmistetaan maankäytön ja rakentamisen kestävyys

9. Parannetaan alueen sosiaalista kestävyttä ja oikeudenmukaisuutta

10. Varmistetaan luonnon hyvinvointi ja ekologisten prosessien toimivuus

Lausunto

Suomen rannikkoalue on monessa mielessä huomattavan riippuvainen rannikkovesistä. Ei ole liioiteltua sanoa, että hyvälaatuiset rannikkovedet ja hyvinvoiva rannikkoluonto ovat rannikkokunnille elintärkeitä muun muassa niiden ekosysteemipalveluiden kautta, joita ne pystyvät tarjoamaan.

Rannikkovesiä ja sen luontoa on huomattavasti heikentänyt jo kauan jatkunut, eteenkin maalla olevasta toiminnasta peräisin oleva kuormitus. Tämän takia rannikkovesien tila on alueittain jopa hyvinkin heikko. Työn alla olevalla rannikkostrategialla voidaan vahvasti vaikuttaa vesien tilan kohentamiseen, kunhan strategiasta löytyy riittävästi konkretiaa ja sitoudutaan toteuttamaan toimenpiteitä, jotka aidosti johtavat vesien tilan kohenemiseen. Huomioitavaa tässä yhteydessä on myös se, että rannikkovesien tilalla on selvä kytkös ilmastonmuutoksen kehittymiseen.

Keskeisenä toimijaverkon jäsenenä olisi hyvä huomioida myös vuonna 2017 perustettu Itämeripaneeli, joka koostuu kovatasoisista ja pitkäjänteisistä asiantuntijoista.

Strategialuonnoksen toimenpidekokonaisuuksien aiheet ovat hyvät, kuten myös toimenpidekorttien aiheet. Eteenkin toimenpidekorttien sisältöjen täydentämisessä tulisi kuitenkin huomioida seuraavat seikat:

a. ”Jotta osaat hallinnoida sitä mitä sinulla on, sinun täytyy tietää mitä sinulla on!”. Strategian tavoitteiden menestyksekkäs ja kustannustehokas toteuttaminen edellyttää tietenkin hyvää tilannekuvaa. Hyvän tilannekuvan saamiseksi on muun muassa kerättävä alueellisesti ja ajallisesti kattavaa, korkearesoluutioon mittauksiin perustavaa tietoa vesien tilasta. Olemassa olevat aineistot ja tiedot veden laadusta ovat varsin puutteelliset verrattuna siihen tietoon, mikä käyttämällä uusimpia menetelmiä on kustannustehokkaasti saatavilla. Esimerkiksi Coastrider-menetelmällä tuotetaan jo usean rannikkokunnan vesialueilla hyvin tarkkaa 4D-tietoa rannikkovesistä. Hyvän tilannekuvan pohjalta pystytään esimerkiksi maankäytönsuunnittelussa aidosti huomioimaan vesistövaikutukset sekä seuraaman toiminnan vaikutuksia.

b. Joissakin tilanteissa, kuten monesti vesirakentamishankkeiden yhteydessä, riittävän kattavan vesistötiedon saamiseksi on myös toteutettava vedenalaisia luontoinventointeja. Luontoinventoinnit ovat usein myös välttämättömiä luonnon suojelutarpeen arvioinnin yhteydessä.

c. On tärkeää huomioida, että luonnon sietokyvyn arvioiminen on oleellinen osa hyvän tilannekuvaan muodostamista.

d. Paraikaa tapahtuvan luontokadon kääntäminen luonnon monimuotoisuuden kasvuksi edellyttää aktiivista otetta ja riittäviä resursseja. Heikkokuntois-

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	3
Kaupunginhallitus	345	25.09.2023	5	

ten rannikkobiotooppien tilan kohentamiseen tarvitaan monesti suoria hoito- ja kunnostustoimenpiteitä, sillä näiden alueiden pelkkä huomioiminen alueiden käytön ja uuden toiminnan suunnittelussa ei riitä.

e. Hyvinvoivat luontokohteet tulisi niin ikään huomioida, jotta niiden tila ei heikentyisi. Olisi suotavaa, että näistä kohteista perustettaisiin luonnonsuojelu-alueita, muun muassa geenimateriaalin säilymisen turvaamiseksi.

f. Ympäristöseikkojen huomioiminen itse ympäristöä kuormittavan toiminnan kohdalla voi joskus olla hyvin kallista tai muuten hyvin haastavaa tai mahdotonta. Näissä tilanteissa ympäristövahinko tulisi kuitenkin täydessä mittakaavassa kompensoida erilaisin toimenpitein, jotka toteutetaan toiminnan vaikutusalueella mahdollisimman lähellä heikennettyä/tuhottua aluetta. Kompensaatio keskitetään ensisijaisesti niihin luontomekanismeihin, joita on heikennetty, esimerkiksi lisääntymisalueiden tilan kohentamiseen.

g. Toiminta rannikolla turvataan kehittämällä sekä vedensuojelua että ilmastomuutoksen torjuntaa tukevaksi, sen sijaan että toiminta ainoastaan kuormittaisi ympäristöään. Toimenpiteissä huomioidaan monipuolisesti siis ne, jotka tuovat myönteisiä vaikutuksia sekä ympäristöön että itse toimintaan (win-win). Esimerkiksi maa- ja metsätaloudessa tällaisilla toimilla voidaan saavuttaa merkittäviä tuloksia peltojen maaperää hoitamalla. Tällöin turvataan maatalouden toimintaedellytyksiä ja parannetaan ruokaturvaa samalla kun suojellaan vesistöjä liialta kuormitukselta ja torjutaan ilmastomuutosta sitomalla maaperään hiiltä.

h. Huomioidaan ja vaalitaan vahvemmin sitä ilmastomuutoksen torjuntapotentiaalia, joka rannikkoalueiden kestävällä käytöllä ja hoidolla on saavutettavissa. Terveen luonnon hiilensidontakyky on merkittävä.

i. Ilmaston väistämättömään muutokseen sopeutumisessa hyvinvoivalla luonnolla voi olla ratkaiseva merkitys, esimerkiksi äärisääolosuhteiden kestämisessä ja vaikutuksien tasaamisessa.

j. Ilmastonmuutoksen myötä yleistyneet ja voimistuneet rankkasateet aiheuttavat entistä suurempaa maalta peräisin olevaa vesistökuormitusta. Tietenkin rankkasateet myös lisäävät hulevesien aiheuttamia vahinkoja. Näihin rankkasateisiin varautuminen ja sopeutuminen tulisi rannikkostrategiassa vahvasti ja monipuolisesti huomioida.

k. Ihmistoiminnan aiheuttamien, luonnossa esiintyvien epätasapainojen korjaaminen tulee monipuolisesti huomioida.

l. Rannikkostrategian vaikuttavuus tulisi turvata tarpeellisin lainsäädännön muutoksin. Muun muassa vastuutahot ja toimenpiteiden asianmukainen resursointi ovat lainsäädännöllä turvattavia seikkoja.

m. Liikenneyhteyksien toteuttamisessa tulee painottaa kestävyyttä lyhyellä ja pitkällä ajanvälillä. Saavutettavuuden parantamisessa tulee huomioida käyttäjien mielipiteet heti alusta alkaen, näin voidaan varmistua siitä, että julkisten liikenneyhteyksien parantamiseen käytetyt resurssit palvelevat loppukäyttäjiä ja käyttäjäaste pysyy korkealla/nousee. Tässä huomion arvoista on myös, että aidosti käyttäjiä palvelevat toimivat julkiset yhteydet vähentävät merkittävästi yksityisautoilun ja -veneilyn tarvetta, millä on suora vaikutus rannikon tilaan.

Turun kaupunki	§	Kokouspvm	Asia	4
Kaupunginhallitus	345	25.09.2023	5	

n. Saavutettavuudella voidaan vaikuttaa myös tärkeäksi tunnistetun merenkutaidon lisäämiseen. Kun virkistysarvo ja kokemukset saaristosta/rannikosta/vesistöistä on yhdenmukaisesti saatavilla, lisääntyy kiinnostus rannikon hyvinvoinnista.

o. Vihreän siirtymällä on myös joitakin varjopuolia, joita ei saa huomioimatta sivuttaa.

p. Strategian monipuolisen jalkauttamisen tärkeyttä ei voi liiaksi painottaa.

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö aineistoineen löytyy seuraavasta linkistä: Lausuntokierros: Rannikkostrategia viitoittaa rannikkoalueen kehittämistä ja suunnittelua vuoteen 2050 saakka (valtioneuvosto.fi)

Kansliapäällikkö Tuomas Heikkinen:

- | | |
|---------|---|
| Ehdotus | Kaupunginhallitus päättää antaa ympäristöministeriölle edellä esitetyn lausunnon.

Lisäksi kaupunginhallitus päättää, että pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan heti. |
| Päätös | Ehdotus hyväksyttiin. |

Jakelu

laus Ympäristöministeriö